

Barne- og likestillingsdepartementet

Deres ref.: 15/338-

Oslo, 8.8.2016

Redd Barnas innspill til Norges femte og sjette rapportering til FNs komité for barnets rettigheter - 2016

Vi viser til høringsbrev (16.06.2016) med utkast til Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomité.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for oppfyllelse av barns rettigheter slik de er nedfelt i FNs konvensjon om barnets rettigheter. Redd Barnas Norgesprogram arbeider for styrking av barns rettigheter og overvåker og bekjemper brudd på barnerettighetene i Norge med særlig fokus på barn i sårbare livssituasjoner.

Redd Barna takker for muligheten til å komme med innspill til statens rapport til FNs barnekomité før den ferdigstilles og sendes FN innen komiteens frist den 6. oktober 2016.

Vi ønsker å gi noen overordnede kommentarer, i tillegg til innspill og kommentar på de temaene som Redd Barna særlig jobber med.

Generell kommentar

Redd Barnas generelle inntrykk av utkastet til rapporten er at staten har beskrevet mye av hva som er blitt kartlagt, gjennomført og/eller satt i gang siden 2010. Staten har i enkelte saker gjort rede for intensjonene, men har ikke beskrevet hvilke utfordringer som er ved dagens praksis, hvordan de konkrete tiltakene fungerer i realiteten for barn og unge, og hvor det finnes eventuelt forbedringspotensial. Dette er etter Redd Barna mening er en stor mangel. En oppramsing av lovendringer, kartlegginger og tiltak sier ikke så mye når det ikke blir beskrevet noe om hvordan det fungerer i praksis, og om tiltakene faktisk har styrket barns rettigheter.

Etter Redd Barnas syn burde statens rapport på hvert tema og merknad inneholde en kort oversikt over tilknyttet lovverk, iverksatte tiltak, samt en vurdering av praktiseringen av det beskrevne lovverket og tiltakene.

Kapittel 1 Generelle gjennomføringstiltak

a) Inkorporering i norsk lov (art. 4)

Styrket tilsyn med barn i fosterhjem

Har regjeringen planer for å evaluere denne endringen og sjekke om den faktisk har styrket tilsynet eller om det må noe annet til?

d) Budsjett

Styrket kapasitet i kommunalt barnevern

Redd Barna mener at det er viktig å beskrive ulikheter i kommunalt barnevern, og hvilke tiltak som er satt i verk fra sentralt hold for å sikre mer likeverdige tjenester for barn.

Overvåkning av budsjettmidler

Redd Barna mener at departementet ikke i tilstrekkelig grad går inn på barnekomiteens merknad nr. 16. om budsjettprioritering og budsjettsporing utfra et barneperspektiv. Komiteen anbefalte Norge å overvåke budsjettmidler som er bevilget til barn og treffe tiltak for å sikre at kommunene bruker de bevilgede ressursene til realisering av barns rettigheter. Dette er etter vår mening noe annet enn at kommunene selv kan prioritere innenfor rammebevilgninger og at vi kan følge kommunale prioriteringer i form av budsjettmidler til kommunal virksomhet for barn. Vi ber derfor staten om å utdype deres syn på budsjettprioritering utfra et barneperspektiv som skrevet i merknaden, og kommentere hvilke tiltak som er satt i verk for å sikre at kommunene bruker midlene de får bevilget til det formålet det er tenkt.

Videre mener Redd Barna at det er merkelig og påfallende at ikke Finansdepartementet er nevnt i BLDs koordinering av arbeidet med statens rapport til FNs barnekomité (side 3). Kan regjeringen redegjøre hvorfor et så sentralt departement, som blant annet skal finansiere ivaretagelse av barns rettigheter, ikke sitter tettere på oppfølging av merknader og rapportering til FNs barnekomité. Redd Barna mener at det er viktig at det kommer fram i rapporten hvordan Finansdepartementet har jobbet for og med barns rettigheter og hvordan de ivaretar barnets beste.

e) Internasjonal assistanse og utviklingshjelp (art. 4)

Internasjonale avtaler

Redd Barna ber om at staten redegjør hvorfor 3. tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen om individuell klagemekanisme ennå ikke er ratifisert. Det samme gjelder ratifisering av tilleggsprotokollene om klagemekanismer til ØSK og CRPD, som begge kan være av stor betydning for barn.

f) Uavhengig, nasjonal menneskerettighetsorgan (art. 4)

Barneombudet

Barnekomiteens merknad om å gi Barneombudet mandat til å motta klager fra barn og ressurser til å følge opp klager på en rask og effektiv måte, er ifølge statens rapport blitt vurdert. Regjeringen har besluttet at mandatet ikke skal utvides. Etter hva Redd Barna er kjent med er utvidelse av Barneombudets mandat kun vurdert i forhold til mobbesaker i forlengelse av Djupedal-utvalgets anbefaling i NOU 2015:2 'Å høre til' og ikke som en formell utredning eller vurdering. Redd Barna mener at dette bør komme fram i teksten. Det samme gjelder omtale om styrking av Barneombudet som barnas «vaktbikkje» i kompliserte saker. Også dette gjelder kun mobbesaker.

g) Kjennskap til konvensjonen

Opplæring av yrkesgrupper

Det er gjennomført tre kartleggingsundersøkelser, som synliggjør at barns rettigheter tas opp i skolens læreplaner. Ut fra kartleggingsresultatene sendte Kunnskapsdepartementet ut en oppfordring til alle lærestedene med oppfordring om å vurdere behovet for oppfølging i sine utdanninger i 2011. Redd Barna ber regjeringen si noe om hva slags oppfølging dette har hatt.

i) Samarbeid med sivilsamfunn (art. 4)

Redd Barna mener at det skal tas inn noe om samarbeidet i oppfølging av FNs barnekomités merknader, hvilke erfaringer har både staten og sivil samfunnet, og om det foreligger planer for en ny eller annen oppfølgingsprosedyre i samarbeid med sivil samfunnet i forbindelse med ny rapportering.

Kapittel 3 Generelle Prinsipper

a) Hindre diskriminering og sikre rettighetene til barn (art. 2)

Regjeringen viser til kunnskapsoversikten over forskning om etnisk diskriminering av barn og unge i 2011 og forskningsrapporten *Kunnskapsoppsummering om likestilling og diskriminering knyttet til etnisk opprinnelse og livssyn* fra 2015. Redd Barna ber regjeringen om å redegjøre for hvordan de utfordringene som er dokumentert i disse sentrale dokumentene er fulgt opp.

Regjeringen viser også til nettportalen *Minstemme.no*, som gir forslag til hvordan lærere kan jobbe med blant annet barnekonvensjonen i barnehage og skole og til *Dembra*, som er et kursopplegg for ungdomsskoler i forebygging av antisemittisme og rasisme, radikalisering og udemokratiske holdninger. Redd Barna ønsker at regjeringen skal si noe om bruken av disse; hvor mange skoler bruker dem aktivt, hvor mange elever får dra nytte av disse verktøyene, og hva slags effekt har man sett. Videre, hvordan bidrar disse verktøyene til at barn fra tidlig alder blir kjent med retten ethvert barn har til å bli beskyttet mot diskriminering.

Etnisk diskriminering

Regjeringen viser til handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009-2012). Redd Barna ber regjeringen å si noe om de tiltakene som særlig var rettet mot barn og unge er gjennomført og evaluert, og om de har hatt noen effekt.

b) Barnets beste (art. 3)

Jf. merknad 23

Slik Redd Barna ser det, svarer ikke regjeringen på merknaden fra barnekomiteen om å utarbeide retningslinjer for hvordan prinsippet om barnets beste skal anvendes i praksis.

Når det gjelder å lære opp alle som er involvert i prosessen med å finne ut hva som er best for barnet eller barna, viser regjeringen til kompetansehevingstiltak for domstolene, men ingen kompetansehevende tiltak som retter seg mot noen av alle de andre som også skal kunne gjøre gode vurderinger av barnets eller barnas beste.

Kompetansehevingstiltak for domstolene

Det fremkommer i rapporten at utfordringer knyttet til barn i domstolene er et satsingsområde og at DA gjennomfører systematisk og målrettet kompetanseutvikling, arbeidet med å sikre god praksis og samhandling, samt å styrke kompetansen til alle aktørene for å sikre høy kvalitet i behandlingen av sakene og at hensynet til barnets beste ivaretas. Dersom det finnes en rapportering fra DAs arbeid, bør det henvises til.

Ny utlendingslov

Regjeringen viser til at hensynet til barnets beste har vært sentralt ved utformingen av forslagene til innstramminger i utlendingsregelverket. Redd Barna ber regjeringen om å redegjøre for på hvilken måte barnets beste har stått sentralt her, og hvordan dette kommer til uttrykk i selve forslagene.

Etterforskning av overgrep mot barn

Det er et viktig politisk mål å ivareta barn på en bedre måte og styrke etterforskning av vold og seksuelle overgrep mot barn. Redd Barna ber regjeringen om å si noe om hvordan det endrete lovverket i praksis fungerer og hvordan disse endringene er til barnets beste. Vi mener i tillegg at styrkingen av etterforskningssiden bør dokumenteres i rapporten.

d) Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening (art. 12)

Barneloven

Regjeringen viser til at det er et mål at flere barn skal delta i mekling. Det vises til at det i 2016 er bevilget midler for at flere barn skal få tilbud om barnesamtale ved samlivsbrudd. Kjenner regjeringen til om flere barn har fått tilbud om barnesamtale, eller foreligger det planer om å kartlegge en eventuell økning av antallet barn som får tilbud om barnesamtale ved samlivsbrudd?

Barnehagen og grunnopplæringen (samt i avsnittene om barnevernet og om barnebortføringssaker)

Det vises til bestemmelser i lovverket som tydeliggjør og styrker barnets rett til å bli hørt. Redd Barna etterspør mer informasjon om hvordan disse bestemmelsene er fulgt opp i praksis, og hvordan det sikres at alle barn får oppfylt sin rett til å bli hørt, jfr. disse bestemmelsene, uansett hvor i landet de bor.

Medvirkning i barnevernet

Redd Barna ønsker at regjeringen tydeliggjør på hvilken måte bestemmelsen om tillitsperson styrker oppfyllelsen av barnets rett til å bli hørt i egen sak.

Ungdata

Redd Barna ber regjeringen om å tydeliggjøre på hvilken måte Ungdata, som er lokale forskningsbaserte undersøkelser hvor ungdom er informanter, også sørger for at det blir tatt behørig hensyn til disse ungdommenes synspunkter.

Statlige beslutningsprosesser

Redd Barna ønsker også at regjeringen skal si noe om hvordan årlige dialogforum med ungdomsrepresentanter fra fylkene og jevnliges kontaktmøter med ulike ungdomsorganisasjoner bidrar til oppfyllelse av retten til å bli hørt. Hvordan sikres det at disse møtene ikke bare tar form av utveksling av erfaringer og synspunkter, men at de også gir barn og unge innflytelse i statlige beslutningsprosesser?

Regjeringen viser til at barn blir invitert til å delta i pågående arbeid med aktuelle strategier og handlingsplaner. Hvordan sikrer regjeringen at det blir tatt behørig hensyn til synspunktene til disse barna?

Kommunale beslutningsprosesser

Hvordan sikrer myndighetene at den jevnliges dialogen de har med kommuner og fylkeskommuner når det gjelder deltakelse og innflytelse fra barn og unge, gjennom rundskriv, veiledningsmateriell, konferanser og andre møteplasser, også bidrar til reell oppfyllelse av alle barns rett til å bli hørt i alle saker som angår dem, uavhengig av hvilken kommune eller hvilket fylke de bor i?

Barns medbestemmelse i helsearbeid

Når det gjelder barns medbestemmelse i helsearbeid, ønsker Redd Barna at regjeringen gjør rede for hvordan barns medvirkning er synliggjort som ett av de grunnleggende prinsippene i Lov om folkehelsearbeid av 2012. Det understrekes at regjeringen vil at alle sykehus oppretter ungdomsråd. Dette er positive signaler, men hvordan følges det opp?

Redd Barna registrerer at barns medvirkning og samtykke i helsespørsmål er et eget avsnitt under kapittel 7: Funksjonsnedsettelse, helse og velferd (s. 39). Her vises det til bestemmelser i blant annet pasient- og brukerrettighetsloven. Vi ber om at regjeringen redegjør for hvordan disse bestemmelsene er blitt fulgt opp i praksis, og hvilke tiltak som er iverksatt for å sikre at alle barn får oppfylt sin rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder egen helse.

Kapittel 4 Sivile rettigheter og friheter

d) Tanke- samvittighets- og religionsfrihet (art. 14)

Merknad 27 om å gjennomføre en undersøkelse om målene med RLE-faget er nådd

Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for hvorfor en evaluering ikke ble gjennomført før det ble foretatt endringer i både navn og innhold av faget. I tillegg ber vi om en begrunnelse for hvorfor endringene ble foretatt.

Personopplysninger

Kan regjeringen vise til vedtak som Datatilsynet har truffet når det gjelder tilfeller av misbruk av barns personopplysninger og hvordan barnets beste blir vurdert når Datatilsynet får inn slike henvendelser?

Kapittel 5 Vold mot barn

a) Beskytte barn mot misbruk og omsorgssvikt (art. 19)

Tiltak mot vold og overgrep

Undersøkelsen av den landsrepresentative undersøkelsen om vold og overgrep mot barn og unge, som staten henviser til, er lagt fram. Den viser, at til tross for mye innsats, kampanjer og tiltak siden undersøkelsen i 2007, er de eneste positive tallene knyttet til at det er den lettere volden som er utøvet av mor som er redusert. Redd Barna ber regjeringen om å redegjøre for at mye innsats ikke nødvendigvis har ført til bedre resultater.

Redd Barna mener også at det bør gis supplerende og konkret informasjon om hva en 'opptrappingsplan' betyr i praksis. Hvilke tiltak vil det satses på og hvor mange midler er satt av til dette formålet, slik at det blir en reell opptrepping.

Videre etterlyser vi konkret informasjon om hvilke tiltak som vil settes i verk for å avdekke overgrep på nettet, og om det er bare innenfor politi- og justissektoren eller vil det også settes av midler til forebygging i andre sektorer?

Krisesentertilbudet

Det som inngår i rapporten beskriver krisesentertilbudet, uten egentlig å si så mye om barneperspektivet ved sentrene og hvordan barns rettigheter ivaretas her. Dette mener Redd Barna er en tynn beskrivelse av virkeligheten. Det står for eksempel i rapporten at de fleste sentrene har tilbud om samtale. Ser man nærmere på tallene stemmer det at mange i teorien har et tilbud (over 40 av 45 senter), men at det ikke gjennomføres samtaler med 1/3 av barn som bor på krisesenter. Over 50% fikk i 2014 ikke informasjon om krisesenter-tilbudet og hvorfor de var der. 57% hadde ikke inntakssamtale.¹

Det er i dag veldig store forskjeller mellom krisesentrene og tilbudet til barn varierer i stor grad. Et senter kan ha inntakssamtale, barnesamtaler, ICDP-grupper og aktiviteter, et annet har ingen av disse tilbudene og heller ingen utarbeidet rutine for hvordan barn skal ivaretas. Det er heller ingen formelle krav til barnefagligkompetanse ifølge lovverk, selv om mange krisesenter har egne krav til det. Redd Barna mener at dette skal framkomme i rapporten.

Sikre barns medvirkning

Regjeringen viser til at barns medvirkning skal sikres og at god og lett tilgjengelig informasjon er av stor betydning. Redd Barna ber regjeringen også å si noe om det som er blitt gjort for å sikre små barns reelle medvirkning og om det finnes tilgjengelig informasjon for barn under 13 år som faller utenfor Ung.nos målgruppe.

¹ Alle tall er hentet fra Bufdir, 2014.

Forebygging av vold og overgrep mot barn

Det kommer fram i rapporten at prosjektet Livsmestring i skolen er en del av tiltaksplanen for å bekjempe vold overgrep mot barn og ungdom. Redd Barna ber regjeringen om å si noe mer om dette prosjektet. Blir det gjennomført på alle skoler i Norge, er det obligatorisk, og hva er de foreløpige resultatene?

Rapporten melder at Norge i 2016 deltok i forbindelse med lanseringen av Europarådets nye barnerettighetsstrategi (2016-2021). Det er uklart for Redd Barna hva regjeringen deltok på, og hvorvidt Norge har bundet seg til denne strategien og kommer til å gjennomføre tiltakene i den.

Redd Barna mener videre at det er viktig å synliggjøre andre tiltak for å forebygge nettrelaterte overgrep mot barn i tillegg til arbeidet med ekspertgruppens arbeid med tiltak mot digital mobbing. Det arbeidet er relatert til skolefeltet og knytter seg til mobbing. Derfor etterlyser vi mer informasjon om eksempler på gode tiltak for å forebygge seksuell trakassering på digitale arenaer, for å hindre spredning av nakenbilder og grooming på nettet.

Politiattest og barneomsorgsattest

For å beskytte mindreårige mot personer som har en fortid som gjør dem uegnet til å ha oppgaver overfor mindreårige er det innført krav om politiattest på en rekke områder. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for hvorfor man ikke har adgang til å kreve fornyet politiattest, som vi anser som en stor mangel i ordningen.

c) Seksuell utnytting og misbruk (art. 34)

Straffeskjerpelse

I straffeloven 2005 blir seksuell omgang og kvalifiserte seksuelle handlinger med barn under 14 år beskrevet som voldtekt, uavhengig av hvordan den seksuelle omgangen eller handlingen er oppnådd. Regjeringen anser dette som et signal om alvoret og straffverdigheten i denne formen for seksuelle overgrep mot mindreårige. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for hvorfor dette bare gjelder barn under 14 år, når den seksuelle lavalder ligger på 16 år.

Videre mener Redd Barna at det er viktig å synliggjøre andre tiltak enn kun endringer i straffeloven. Dersom det er gjennomført tiltak for å forebygge seksuell utnytting og misbruk som for eksempel å informere barn og unge eller gi voksne som jobber med barn og unge konkrete opplæringstiltak, mener vi at dette bør omtales.

e) Tiltak for å fremme rehabilitering av barn som er offer (art. 39)

Redd Barna mener det er viktig å understreke at enkelte Barnehus har perspektiv på særlige skadevirkninger knyttet til barns bruk av ny teknologi, og at relasjoner til skadelige nettkontakter inkluderes som en del av ivaretagelsen av barn. Dette er ikke satt i system, men mange har inkludert dette i sitt arbeid.²

Videre mener vi at det også er naturlig her å informere om endringer i rammeplanen for lærerutdanningen som fastslår kompetansekrav for å håndtere mistanke om vold og seksuelle overgrep.

Unge utsatt for og som utøver vold og seksuelle overgrep

Resultatene av en kartleggingsundersøkelse av behandlingstilbud til barn og ungdom som er utsatt for vold og overgrep, og for unge voldsutøvere og overgripere viser at det finnes behandlingstilbud til alle målgruppene i undersøkelsen, men at kompetanse og innhold varierer.

² Det som skjer på nett, forblir på nett. Hvordan barnehusene håndterer nettrelaterte overgrep, <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Notat/2015/Det-som-skjer-paa-nett-forblir-paa-nett>

Redd Barna ber regjeringen å si noe om hva de har tenkt å gjøre med disse resultatene både på kompetanse og innhold. Vi vil også vise til at det finnes betydelig mer kompetanse når det gjelder behandling av barn som har opplevd vold og overgrep, enn hva tilfellet er for behandling av barn som utøver vold, eller som har skadelig seksuell atferd. Dette mener Redd Barna må regjeringen signalisere og bør ta tak i.

f) Alarmtelefonen for barn

I rapporten framkommer det at Alarmtelefonen har intensivert sitt informasjonsarbeid rettet mot barn, og at stadig flere barn og unge ringer til Alarmtelefonen. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for tall og statistikk her. Etter Redd Barnas informasjon går antall henvendelser til Alarmtelefonen for barn og unge bekymringsfullt ned. Nedgangen samsvarer dårlig med den økningen som registreres i antall anmeldte saker til politi, og økning i antall saker på Statens barnehus. Økningen her tilskrives mer oppmerksomhet om problemstillingene. Da er det betenkelig at Alarmtelefonen ikke følger etter med en tilsvarende økning.

Kapittel 6 Familie og alternativ omsorg

a) Familiemiljø og foreldreveiledning (art. 5)

Foreldrestøttende tiltak

Redd Barna ber staten om å redegjøre for at ikke alle kommunene har implementert foreldreveilednings eller tilbyr foreldrestøttende tiltak. Vi ber også staten om å gjøre rede for hvordan staten vil garantere at alle foreldre og deres barn i Norge får den samme hjelpen de trenger når det gjelder foreldrestøttende tiltak, særlig når det viser seg å være avhengig av 'lokalt engasjement'?

b) Foreldreansvar (art. 18)

Samvær og foreldreansvar

Staten viser til lovforslaget om likestilt foreldreskap. Vi ber staten om å si noe om hva lovforslaget innebærer og om vurderingene om foreldres likestilling, barns rett til å ha kontakt med begge foreldre og barnets beste i forslaget.

c) Adskillelse fra foreldre (art 9)

Utredning av barnevernloven

Barnevernlovutvalgets NOU skal munne ut i et forslag til en ny barnevernlov. Redd Barna ber regjeringen om å forklare hvorfor mandatet til barnevernsutvalget halvveis ble innsnevret til ikke å gjelde (enslige) asyl- og flyktningbarn, men at BLD isteden skal "utrede lovregulering av en ny omsorgssentremodell som er tilpasset situasjonen og som kan gi grunnlag for lavere bemanning og kostnader enn dagens modell".³

Kompetansehevende tiltak i barnevernet

Regjeringen vil heve kvaliteten på utdanningene som kvalifiserer til arbeid i barnevernet, og støtter derfor videreutdanninger om barnevern i et minoritetsperspektiv, barnevernledelse og barnevernfaglig veiledning. Kan regjeringen gå nærmere inn på hvilken måte disse videreutdanningene blir støttet av regjeringen utover tilskuddsordningen som «skal stimulere» flere ansatte i kommuner og barneverninstitusjoner til å ta barnevernfaglige videreutdanninger?

Bedre tilbud innen barnevernet til sped- og småbarn og deres foreldre

Redd Barna mener at regjeringen her også bør vise til 'Forslag til endringer i barnevernloven: kvalitets- og strukturreform', som nå er på høring, og hvor blant annet et av forslagene er at kommunene selv får det hele finansieringsansvaret for plassering i disse sentre som hjelpetiltak.

³ Prop. 1 S tillegg 1 (2015-2016)

Utvisningssaker

Regjeringen skriver at regelverket for utvisningssaker som angår barn er vesentlig utviklet og styrket de senere årene. Redd Barna mener at regjeringen bør forklare hvordan den nyeste forskriftsendringen som innebærer at innreiseforbud nå også kan settes til 10 år i saker der den utviste har barn, passer i denne styrkingen.

Familieinngang

Regjeringen nevner at det i 2014 ble gitt 135 tillatelser i familieinnvandring hvor hovedpersonen var en mindreårige bosatt i Norge. Kan regjeringen komme med tall hvor mange mindreårige var bosatt i Norge i 2014, slik at en kan se hvor mange prosent 135 er av totaliteten?

Respekt for andre kulturer

Regjeringen viser til barnekomiteens merknad 37. Det bekymrer komiteen at kompetansen er begrenset når det gjelder takling av vold i familier fra forskjellige kulturer og veiledning om barneoppdragelse uten vold. Redd Barna ber regjeringen om å vise til konkrete tiltak som er gjennomført eller som er satt i gang.

Kapittel 7 Funksjonsnedsettelse, helse og velferd

a) Barn med funksjonsnedsettelse (art. 23)

Diskrimineringslovgivning

Regjeringen viser til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som forbyr diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Loven inneholder bestemmelser om universell utforming og individuell tilrettelegging. Barn med nedsatt funksjonsevne har rett til egnet individuell tilrettelegging av barnehage, skole og kommunale tjenestetilbud, men gjelder ikke deltakelse i forbindelse med kultur-, idrett- og organisasjonsliv. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for hvordan staten ivaretar barns rett til ikke diskriminering på dette området.

Mulighet til deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter

Har regjeringen tilgang på tall om hvor mange kommuner som har et tilrettelagt kultur – og fritidstilbud, hvor mange barn med nedsatt funksjonsevne er med i en aktivitet og hva tilretteleggingen består i/hvordan tilbudet er bygget opp? Se videre vår kommentar ovenfor.

Skole og barnehage

Regjeringen har i sitt utkast ikke skole og barnehage som en egen overskrift, men på side 37 vises det til Norges fjerde rapport når det gjelder barn med nedsatt funksjonsevne i skole og barnehage. Redd Barna mener at det enten her eller i kapittel 8 Utdanning, fritid og kulturelle aktiviteter bør det tas opp forhold knyttet til utdanning når det gjelder barn med nedsatt funksjonsevne også i denne rapporten.⁴

Dialog mellom funksjonshemmede organisasjoner og myndighetene

Regjeringen skriver at det er direkte og jevnlig dialog mellom funksjonshemmede organisasjoner og myndigheter om barnekonvensjonen og medvirkning. Redd Barna ber regjeringen om å komme med konkrete eksempler eller temaer som er blitt tatt opp og resultatene fra disse dialogene.

b) Overlevelse og utvikling (art. 6.2)

Dagens norske ungdommer har gjennomgående god fysisk og psykisk helse og kommer godt ut sammenliknet med ungdommer i andre europeiske land, men noen ungdommer har helseutfordringer. Flere studier tyder på at forekomsten av psykiske plager blant ungdom har økt de siste årene.

⁴ <http://forskning.no/funksjonshemming-skole-og-utdanning/2016/03/funksjonshemmede-unge-faller-mer-og-mer-utenfor>; https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Nedsatt_funksjonsevne/Oppvekst_og_utdanning/

Regjeringen viser til at noen grupper av barn er mer utsatt for å få fysiske eller psykiske plager enn andre. Hva er blitt gjort for å forbedre den fysiske og psykiske helse for disse særlig utsatte grupper?

d) Helse og helsetjenester (art. 24)

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Regjeringen nevner at Fylkesmennene gjennomførte et landsomfattende tilsyn med helsestasjonstjenester til barn i alderen 0-6 år i 2013. Det ble da avdekket en rekke lovbrudd, hvor begrunnelsen i første rekke var ressursmangel. Kan regjeringen si noe om lovbruddene har gått ned etter økte rammeoverføringer fra staten? Ble det foretatt eller skal det foretas et nytt tilsyn med disse helsestasjonstjenestene?

Rusmidler

Regjeringen viser til ny statlig opptrappingsplan for rusfeltet. Redd Barna mener at det bør gis supplerende og konkret informasjon om hva opptrappingsplanen betyr i praksis for barn og unge. Hvilke tiltak vil det satses på og hvor mange midler er satt av til dette formålet?

Videre vises det til Ungdata-undersøkelsen fra 2015 (aldersgruppen 13-16 år) som viser at få har erfaring med rus og kriminalitet og en utflating av alkoholbruk. Har regjeringen konkrete tall?

e) Tiltak for å bedre de mest utbredte helseutfordringer

Jf. merknad 43 om legemiddelbruk

Barnekomiteen anbefaler at staten bør nøye gjennomgå problemet med den altfor omfattende bruken av sentralstimulerende midler i behandlingen av psykiske problemer hos barn. Redd Barna ber regjeringen om å si noe om og på hvilken måte denne problematikken er blitt gjennomgått og hva som er resultatet.

Selv mord

Regjeringen skriver at Norske myndigheter er kjent med at det fra flere hold har vært uttrykt bekymring for den psykiske helsen til barn og unge i den samiske befolkningen, og at det foreligger ingen offisiell statistikk om forekomst av selvsykdom og selvmord i denne gruppen. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for planer/tiltak for å forbedre den psykiske helsen til barn og unge i den samiske befolkningen.

Barn som pårørende og etterlatte

Regjeringen viser til at barn som pårørende og/eller etterlatte av pasienter med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom/skade kan ha behov for særlig oppfølging. Endret regelverk sikrer at helsepersonell skal identifisere og ivareta informasjons- og oppfølgingsbehovet overfor barna. Har disse endringer blitt evaluert og hva er resultatene?

Tjenestetilbudet i kommunene til barn og unge med psykiske plager og lidelser

Regjeringen viser til at antall årsverk til barn og unge i kommunene er redusert med 13 prosent i perioden 2007-2013 som ikke er en intendert utvikling og står i kontrast til nasjonale myndigheters målsetting om å styrke det kommunale tjenestetilbudet til barn og unge. Redd Barna ber regjeringen om å gjøre rede for hva som blir gjort for å imøtegå denne utviklingen utover styrkingen av kommunens frie inntekter, som ikke nødvendigvis brukes til barn og unge.

f) Helse og skolehelsetjenesten

Ungdomshelsestrategi

Ungdomshelsestrategien foreligger nå og Redd Barna mener at det er viktig at det konkretiseres hvilke tiltak som skal følges opp og hvilke budsjettimplikasjoner det har, og hvordan regjeringen vil sikre at alle barn får de samme tilbudene uavhengig hvor i landet de bor.

g) Sosial trygghet og omsorgstjenester (art 26 og 18.3)

Sosiale tjenester

Regjeringen nevner ikke endringene i barnetillegget til utføre i avsnittet som omhandler sosiale tjenester og ulike økonomiske overføringer til barnefamilier. Hvordan vil endringen i barnetillegget for utføre slå ut for familier med dårlig råd?

f) Tilstrekkelig levestandard (art 27, 1-3)

Boligsosialt arbeid

I merknad 47 anbefaler komiteen Norge om å sette i verk tiltak for å gjøre kommunale boliger mer barnevennlige. I utkast til rapport trekker regjeringen frem at dette blir berørt i flere av regjeringens resultatmål for strategiperioden, men ingen konkrete tiltak eller foreløpige resultater nevnes. Hvilke tiltak er blitt satt i gang for å oppfylle merknaden fra komiteen og regjeringens mål om gode og trygge kommunale boliger for barn?

Kapittel 8 Utdanning, fritid og kulturelle aktiviteter

a) Retten til utdanning (art. 28)

Skolelos for romelever

Regjeringen skriver at Oslo kommune etablerte en romlos-ordning i 2011 der en pedagog skal fungere som brobygger mellom grunnskolene og romfamiliene som et tiltak for økt sjanse for rombarn til å fullføre skolegang. Redd Barna ber regjeringen å si noe om resultatet av romlos-ordningen? Fungerer den etter sitt formål og har flere rombarn fullført skolegang?

Arbeidet mot mobbing i barnehage og skole

Redd Barna mener at bruken av begrepene «mobber» og «mobbeoffer» i rapporten er svært uheldig. Problemstillingene er mer komplekse og sammensatte og denne begrepsbruken er utdatert og tegner et sort/hvitt-bilde av en mobber på den ene siden og den som mobbes på den andre.

Videre henvises det til at det vil bli innført en aktivitetsplikt som skal gi mer effektiv behandling av klagesaker. Redd Barna mener at det er viktig at regjeringen tydeliggjør hva denne aktivitetsplikten vil bestå i.

Det henvises også til at regjeringen vil videreføre støtten til arbeidet som utføres gjennom lokale beredskapsteam mot mobbing. Redd Barna etterlyser en henvisning til eller utdyping av hva disse er.

Barn som søker asyl

Regjeringen skriver at fra 2014 får også ungdom mellom 16-18 år som søker oppholdstillatelse i Norge rett til videregående opplæring dersom det er sannsynlig at de skal være i landet i mer enn tre måneder. Retten til opplæring for ungdom 16-18 år faller bort ved endelig vedtak om avslag på søknaden om oppholdstillatelse. Redd Barna ber regjeringen om å redegjøre for at heller ikke barna som har «Dublin-status», barn som tidligere har blitt registrert som asylsøkere i et annet europeisk land har rett til videregående.

d) Utdanning om menneskerettigheter og samfunnskunnskap

Redd Barna mener at FNs barnekonvensjon favner mer og bredere enn det som er nevnt under punkt 8d. Hvordan vil for eksempel regjeringen sikre at lærere får kompetanse i og elever kunnskap om egne rettigheter?

e) Fritid (art. 31)

Sosiale medier

Redd Barna mener at regjeringen bør klargjøre hva man gjør for å fremme deltakelse og ungt engasjement via sosiale medier, og videre hva som gjøres under fritid for å hindre skadelig bruk som for eksempel hatytringer, radikalisering og/eller seksuell trakassering og vold. Videre henvises det til

mobbeproblematikk i kapittel 8a uten at det forklares konkret hva som gjøres for å skolere barn i bruken av sosiale medier. Vi mener at det bør klargjøres i avsnittet «Arbeidet mot mobbing i barnehage og skole» hvordan man arbeider for å forebygge digital mobbing i skolen, og hvordan grensen mellom foreldre og skolesamarbeidet tegnes. Videre er det viktig å synliggjøre opplæringstiltak som blant annet www.dubestemmer.no og at lærerplanen fastslår konkrete mål for elevenes digitale dømmekraft og ferdigheter. Videre mener vi at det er viktig at sentrale funn fra Barn og medier- undersøkelser i regi av Medietilsynet blir omtalt.

Idrett for barn med funksjonsnedsettelse

Se våre kommentarer under kapittel 7a om barn med nedsatt funksjonsevne.

Kapittel 9 Spesielle beskyttelsesmekanismer

a) Flyktningbarn og enslige mindreårige asylsøkere (art. 22)

Representantordning

Staten viser til at Norge innførte i juli 2013 en lovfestet representantordning for enslige, mindreårige asylsøkere. Redd Barna savner at staten redegjør for hvordan de vurderer dagens representantordning. Mener staten at endringen gjort i 2013 har ført til en bedre ordning som møter komiteens merknad? Får enslige mindreårige en representant, er representantens rolle blitt tydeliggjort?

Aldersundersøkelse

Staten beskriver hva praksis er for aldersundersøkelser, men vi savner at staten svarer på hvilke endringer som har blitt gjort siden staten fikk merknaden fra komiteen. Har staten endret praksis slik at den blir gjennomført på en måte som er mer vitenskapelig, sikker, barne- og kjønns sensitiv og rettferdig, og som ikke krenker barnets fysiske integritet? Vi savner også at staten redegjør for de endringene som ble gjort i 2015 som innebærer at PU gjør håndrot undersøkelse for å vurdere alderen til enslige mindreårige asylsøkere.

Vurdering av asylsøknader fra barn, herunder om betydningen av barns tilknytning til Norge

Staten nevner flere lovendringer som skal bidra til at barnets beste og barnets tilknytning til riket blir vurdert. At barnet blir hørt er en viktig forutsetning for at det kan tas gode vurderinger om barnets beste. Vi savner at staten redegjør for de endringene som har blitt gjort for å sikre at barna blir hørt.

Enslige mindreårige asylsøkere

Staten skriver at det fremdeles er UDI som har omsorgsansvaret for enslige mindreårige mellom 15 og 18. Vi kan ikke se at staten redegjør for om det har blitt tatt noen steg for å utvide ansvarsområdet for barnevernet til å omfatte også barn på 15, 16 og 17 år. Vi savner at staten nevner følgende rapporter skrevet på oppdrag fra staten «Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere»⁵ og «Levekår for barn i asylfasen»⁶ og hvordan staten følger opp rapportenes anbefalinger som gjelder omsorgsansvaret for enslige mindreårige. Staten skriver «Kongen i statsråd kan bestemme at barnevernloven kapittel 5A utvides til også å gjelde barn over 15 år. Denne muligheten har så langt ikke vært benyttet.» Vi savner en redegjørelse for hvorfor denne muligheten ikke har vært benyttet.

Redd Barna ber også regjeringen å komme med tall om hvor mange enslige mindreårige har kommet til Norge i de ulike periodene.

⁵ Lidén (2013), levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere

⁶ Berg og Tronstad (2015) Levekår for barn i asylsøkerfasen, NTNU og NIBR

d) Utnyttelse av barn

Økonomisk utnyttning av barn, inkludert barnarbeid

Staten henviser bare til «tidligere rapporter». For Redd Barna er det uklart hvilke rapporter staten henviser til og ber om en klargjøring. Videre mener vi at det er viktig med oppdatert informasjon om hva staten gjør for å motarbeide økonomisk utnyttning av barn her i Norge.

Bruk av barn i ulovlig narkotikaproduksjon og -handel

Redd Barna mener at staten skal redegjøre i rapporten for hvorfor det ikke er noen spesielle tiltak rettet mot bruk av barn i ulovlig narkotikaproduksjon og -handel når vi vet at dette er et problem.⁷

Bortføring, salg og handel med barn (art. 35)

Staten skriver at «Omfanget av menneskehandel med barn i Norge antas å være lavt». Flere rapporter som har blitt publisert det siste året viser imidlertid til at kunnskapen hos de som kommer i kontakt med barn som kan være utsatt for menneskehandel er for dårlig, og at det derfor antas at mange barn aldri blir identifisert som ofre for menneskehandel og får den beskyttelse og omsorg de har krav på.

Videre skriver departementet at GRETA evaluerte Norges innsats mot menneskehandel i en rapport fra 2013, og at anbefalingene vil bli fulgt opp i den nye handlingsplanen. Det bør samtidig påpekes at GRETA nylig (mai 2016) har gjennomført en ny evaluering av Norges innsats mot menneskehandel.

Departementet henviser til at det i 2016 er foretatt en utredning, «De sa jeg må», som synliggjør barnas egne erfaringer. I den forbindelse er det grunn til å påpeke at Institutt for Samfunnsforskning, på oppdrag fra Redd Barna, har gjennomført et forskningsprosjekt for å synliggjøre mindreåriges erfaringer med menneskehandel. («De sa jeg må» - Hilde Lidén og Cathrine Holst Salvesen, Institutt for samfunnsforskning, 2016).

DEL 2

Kapittel 10 Oppfølging av valgfri tilleggspatokoll om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi

d) Forebygging og bevisstgjøring om utnyttning

Blokkering av overgrepsmateriale på internett

Redd Barna ber staten å komme med informasjon om det er iverksatt tiltak for å forebygge bytte og salg av sex blant mindreårige og om det finns tiltak for å forebygge dette i lys av barns risikoer digitalt. Er det gjort tiltak for å øke barns kunnskap om lover knyttet til å besitte og dele andre intime bilder, og hva gjøres for å ivareta barn som opplever deling av bilder?

Kapittel 11 Oppfølging av valgfri tilleggspatokoll om barn i Væpnet konflikt

f) Identifisering av asylsøkerbarn med behov for rehabilitering

Jf. merknad 52.a om vurdering av hvilke asylsøkende barn som har vært offer for væpnet konflikt og rehabilitering av disse.

⁷ «De sa jeg må» - Hilde Lidén og Cathrine Holst Salvesen, Institutt for samfunnsforskning, 2016; «Ikke våre barn» Identifisering og oppfølging av mindreåriges ofre for menneskehandel i Norge, Fafo-rapport 2015:45 - Guri Tyldum, Hilde Lidén, May-Len Skilbrei, Carmen From Dalseng og Kristian Takvam Kindt

Regjeringen kommer med at det ikke foreligger noen egen prosedyre i Norge med det formål å identifisere sårbare asylsøkere generelt, eller barn som har opplevd krigskonflikter spesielt. I stedet behandles slike tilfeller når de oppdages. Redd Barna etterlyser en begrunnelse for hvorfor Norge ikke har noen egen prosedyre for å identifisere sårbare asylbarn og om det er planer å innføre en slik prosedyre.

Med vennlig hilsen,
Redd Barna

Janne Olise Raanes
Leder Norgesprogrammet

Sanne Hofman
Rettighetsrådgiver

